

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

โกศล ภูพลอย. การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เขตการศึกษา 10. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

ขุนทอง อินทร์ไทย. คนไทยกับคนญี่ปุ่นใครจะ...กว่ากัน. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์พิทยนิคม, 2527.

_____. ทำไมญี่ปุ่นจึงเจริญเร็วกว่าไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนดอนบอสโก,
2531.

_____. กระเพาะสังคมญี่ปุ่น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมาพันธ์, 2532.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การประถมศึกษาในญี่ปุ่น.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2529.

คาซูโอะ คูริโมโต้. สู่ความหวังอันยิ่งใหญ่ : ระบบการศึกษาที่เข้มงวดของญี่ปุ่น. แปลโดย
สุภา ว่องพิบูลย์ ใน วารสารคูริเย. โดยองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และ
วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, ธันวาคม 2530.

จักร ศิริพานิช. สอนศิลปะสู่แนวทางพัฒนาประเทศ. ครูปริทัศน์ 10 (กรกฎาคม 2528) :
34-43.

จิตรา ศรีเจริญ. การเปรียบเทียบการแปลความหมายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

จิระศักดิ์ ส่งแสงขจร. การเปรียบเทียบภาพวาดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
และเด็กปกติในชั้นสาธิตพิเศษ อนุบาลละอออกุทิศ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ สวนดุสิต.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

ชนิดา รัชพลเมือง. สังคมวิทยาการศึกษา. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

_____. ข้อคิดทางการศึกษา. วารสารครุศาสตร์ 13 (กรกฎาคม-กันยายน 2527) :
12-14.

- ชนิดา รัชชพลเมือง. การศึกษาของญี่ปุ่นกับการก้าวสู่ความรุ่งเรือง. วารสารการศึกษา-
แห่งชาติ 21 (เมษายน-พฤษภาคม 2530): 6-17.
- ชลุค นิมเสมอ. องค์ประกอบศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช, 2538.
- ชุมพร ยงกิตติคุณ และคณะ. การรับรู้ภาพพจน์เกี่ยวกับญี่ปุ่นและไทยของนักเรียนไทยและ
นักเรียนญี่ปุ่นในประเทศไทย. รายงานการวิจัยภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ชูจิตต์ วัฒนารมย์. คุณค่าของกิจกรรมศิลปะศึกษาต่อนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตามการ
รับรู้ของครูศิลปะศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ชูศักดิ์ เพรสคอทท์. การวัดผลและทฤษฎีการแสดงผลออกทางศิลปะของเด็ก. เอกสารพิมพ์
แจกแก่ผู้เข้าร่วมการสัมมนาอบรมครูศิลปะระดับประถมศึกษา วิทยาลัยครู
ฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา, 2526.
- _____. ศิลปะศึกษาสากลอดีตถึงปัจจุบัน. เอกสารประกอบการเรียนวิชา Art for
Elementary Teachers ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 วิทยาลัยครูพระนคร.
ญี่ปุ่น, มุลนิธิ. การลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย. Japan-Thailand. ที่ระลึกครบ
รอบ 100 ปี ความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น, (ม.ป.ป.).
- ญี่ปุ่นในปัจจุบัน. โตเกียว: สมาคมนานาชาติเพื่อข่าวสารการศึกษา, 2530.
- ฐิติรัตน์ อัดะนังค์. การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสีของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดระยอง. ปริญญาพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- ดวงเดือน เทศวานิช. การศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรประถมศึกษาของประเทศไทยกับ
ประเทศไทย. รายงานการวิจัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
วิทยาลัยครูพระนคร ใน หนังสือบทบาทการฝึกหัดครูไทยกับการรับใช้มวลชนใน
รอบ 100 ปี. กรุงเทพมหานคร, 2535.
- ถวัลย์ มาศจรัส. ศิลปะกับชีวิตเด็ก. มิตรครู 26 (15 กุมภาพันธ์ 2527): 51-54.
- _____. ประถมศึกษาของญี่ปุ่น. ประชาศึกษา 36 (ธันวาคม 2528): 14-21.
- ทรรศนิยา กัลยาณมิตร. การพัฒนาเศรษฐกิจของญี่ปุ่น : บทเรียนที่น่ารู้.
กรุงเทพมหานคร: นิวส์โอเวชั่น, 2525.

- ทรรคนิยา กัลยาณมิตร. โรงเรียนประถมศึกษาญี่ปุ่นองค์ประกอบในการสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์.
สารพัฒนาหลักสูตร (มิถุนายน-กรกฎาคม 2527): 42-56.
- ทวี อีระวงศ์เสรี. สัมพันธภาพทางการเมืองระหว่างไทยกับญี่ปุ่น. กรุงเทพมหานคร:
 ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- _____. โรงเรียนญี่ปุ่นในประเทศไทย. วารสารไทยญี่ปุ่นศึกษา (ธันวาคม 2533):
 55-60.
- ทัศนีย์ สงวนสัตย์. ระบบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของประเทศไทย.
สารพัฒนาหลักสูตร 12 (ตุลาคม-ธันวาคม 2535): 27-37.
- ทิพวรรณ บุญช่วย. นโยบายการศึกษาญี่ปุ่น. วารสารการศึกษาแห่งชาติ 17 (มิถุนายน
 -กรกฎาคม 2526): 21-26.
- ทิพวรรณ วิระสิงห์. ลักษณะนิสัยและมนุษยสัมพันธ์ของคนญี่ปุ่น. นิตยสารตะวัน
 (พฤษภาคม-กรกฎาคม 2526): 24-27.
- ธงชัย สมบูรณ์. อิทธิพลทางการศึกษาของต่างประเทศที่มีต่อโครงการศึกษาไทย (พ.ศ
2441-2464). วิทยานิพนธ์ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- นัยนา คุณานุรักษ์. การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสาธิตทบวงมหาวิทยาลัย เขต
กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโทการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- นิพนธ์ จิตต์ภักดี. บทเรียนจากการพัฒนาประเทศของญี่ปุ่น. มิตรครู 28 (ธันวาคม
 2529): 43.
- นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร. ศิลปศึกษากับครูประถม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
 ตีรณสาร, 2525.
- นุชนารถ สุนทรพัฒน์ และคณะ. เบื้องหลังความสำเร็จทางการศึกษาของประเทศไทย
ญี่ปุ่น. วารสารรวมคนหาง 9 (ฉบับพิเศษ 2526): 69-73.
- บรรลือ กุลโชติ. การศึกษาเกณฑ์การตัดสินการประกวดศิลปะนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

- ประเทิน มหาจันทร์. ศิลปะในโรงเรียนประถม. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง
เฮ้าส์, 2531.
- ประภัสร นิยมธรรม. ศิลปะของเด็กเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2523.
- ประยูร ศรีประสาธน์. ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย.
วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับพิเศษ 2519): 236-249.
- ปราณี ศรีโชค. การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการเขียนภาพระบายสีของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- ปัญญา สมบูรณ์ศิลป์. โรงเรียนนานาชาติ. วารสารสารานุกรม ศึกษาศาสตร์ (ตุลาคม
-ธันวาคม 2529): 128-129.
- _____. โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทย. มิตรครู 26 (15 มีนาคม 2527):
50-51.
- ปิยะชาติ แสงอรุณ. การพัฒนาในงานศิลปะของเด็ก. ใน ปิยะชาติ แสงอรุณ
(บรรณาธิการ), นิทรรศการประกวดศิลปะเด็กทั่วประเทศ. หน้า 30-31.
กรุงเทพมหานคร: สารมวลชน, 2525.
- ผดุง พรหมมูล. เทคนิคและวิธีสอนศิลปะในระดับประถมศึกษา. เอกสารศิลปศึกษาฟิลิ่ง.
หน้า 55-60. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กระดาศสา, 2527.
- พรรณี ช.เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์,
2528.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. มโนภาพการรับรู้ทางศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์
กรมการฝึกหัดครู, 2531.
- _____. 3 มิติทัศน์ทางศิลปะและศิลปศึกษา. เอกสารทางวิชาการ ฉบับที่ 33.
กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2533.
- _____. ส่องลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทแปลนพับลิชชิ่ง จำกัด,
2536
- _____. สีานภาพวาดของเด็ก. รักลูก 13, 148(พฤษภาคม 2538): 154-155.

- ไพฑูลย์ ปักซี่. ความสำคัญของการเรียนศิลปะกับนักเรียนในชั้นประถม. ครูปริทัศน์
(กันยายน 2530): 42-45.
- ไพเราะ อ่อนเกตุผล. มองการศึกษาของญี่ปุ่นในปัจจุบัน. สารพัฒนาหลักสูตร
(พฤษภาคม 2533): 7-17.
- ภัทรา สุคนธ์ทรัพย์. พัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยชั้นประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน
ประถมสาธิตแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนคร. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2505.
- ภาณุ บุรุษรัตนพันธ์. ญี่ปุ่นในกรุงเทพมหานคร. สารคดี (ธันวาคม 2536): 129-144.
- มงคล เอี่ยมสำอางค์. แนวคิดบางประการจากการพิจารณาความสำเร็จของญี่ปุ่น.
วารสาร สสวท. 15 (กรกฎาคม-กันยายน 2530): 12-17.
- มะลิฉัตร เอื้ออานนท์. ศิลปศึกษา. ใน นิทรรศการทัศนศิลป์วันสมเด็จพระเทพ-
รัตนราชสุดาฯ. หน้า 45-49. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เลิฟ แอนด์ ลิฟเพรส,
2533.
- มังกร ทองสุตดี. ระบบการศึกษาของญี่ปุ่น. ครูปริทัศน์ 10 (มีนาคม 2528): 40-51.
- ยามาจิ ฮายาโตะ. (Yamagishi, Hayato) รองอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนสมาคมไทย-
ญี่ปุ่น. สัมภาษณ์, 19 ธันวาคม 2535.
- ยามาจิจิ มาริโกะ. (Yamaguchi, Mariko) อาจารย์ประจำวิชาวาดเขียนและงานฝีมือ
โรงเรียนสมาคมไทย-ญี่ปุ่น. สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2537.
- ระวี โอภิธากร. การศึกษาความสามารถทางการวาดภาพของนักศึกษาวิชาเอกการ
ประถมศึกษา ระดับปริญญาตรี สหวิทยาลัยทักษิณ. วิทยานิพนธ์ปริณิพนามหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ลิขิต ธีรเวคิน. การเรียนรู้เกี่ยวกับญี่ปุ่น. นิตยสารตะวัน (สิงหาคม-ตุลาคม 2526):
22-24.
- เลิศ อานันท์นะ. ศิลปะกับเด็ก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กราฟิคอาร์ต, 2518.
ศิลปะในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กราฟิคอาร์ต, 2523.
แนวคิดใหม่เกี่ยวกับศิลปะเด็ก. ใน สุนัน อมรวิวัฒน์ และคณะ (บรรณาธิการ).
หลักการและแนวปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา. หน้า 129-135.
กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

- เลิศ อานันท์นะ. จิตวิทยากับพฤติกรรมกรรมการแสดงออกของเด็ก. ใน สมพงษ์ ทิมแจ่มใส (บรรณาธิการ). ศิลปะเด็ก : ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ. หน้า 134-146. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์, 2529.
- _____. เทคนิควิธีการสอนศิลปะเด็ก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- วรินทร์ สวัสดิ์วร. เยี่ยมโรงเรียนสมาคมไทย-ญี่ปุ่น. นิตยสารตะวัน (พฤษภาคม-กรกฎาคม 2527): 50-53.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. ศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบันและอนาคต. วิทยากร 84 (เมษายน 2529): 8-14.
- _____. ศิลปะเด็ก : สร้างสรรค์ความคิดและจินตนาการ. วิทยากร 85 (มกราคม 2530): 25-28.
- _____. การเสริมสร้างและพัฒนาศิลปะ. กระฉกเงา (สิงหาคม-กันยายน 2537): 88-92.
- วิชากร, กรม. หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533). กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2532.
- วิเชียร เกตุสิงห์. การวิจัยเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.), 2534.
- วิโชค มุกดามณี. มิติใหม่ในงานศิลปะเด็ก. ศิลปากร (พฤษภาคม-มิถุนายน 2530): 48-60.
- วินัย ไสมีดี. ศิลปศึกษา. วารสารสารานุกรม ศึกษาศาสตร์ (ตุลาคม-ธันวาคม 2528): 112-114.
- วิรัตน์ คู่มตา. จิตวิทยากับการศึกษาศิลปะระดับประถมศึกษา. ใน ครูศิลป์ 3 หน้า 94-101. กรุงเทพมหานคร, 2531.
- _____. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาศิลปศึกษาด้วยกลวิธีระดมสมอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- วิรัตน์ พิชญ์เพบูลย์. หลักสูตรประถมศึกษา 2521 : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. ใน สุมิตร คุณากร (บรรณาธิการ). หลักสูตรประถมศึกษา 2521. กรุงเทพมหานคร: สารมวลชน, 2520.

- วิรัตน์ พิษณุโพธิ์. ศิลปะในโรงเรียนประถม. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช, 2531.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. ศิลปะศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิมลอารต์, 2526.
- _____. วิวัฒนาการศิลปะศึกษาและสุนทรียศาสตร์ของเด็กไทยในปัจจุบัน. ฝ่ายวางแผน
และพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517.
- _____. ศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบันและอนาคต. ในสรุปรายการสัมมนาทางวิชาการ
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์,
2529.
- _____. เด็กกับศิลปะ. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก หมายเลขที่ 8-15.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531.
- _____. ศิลปะศึกษาในระบบโรงเรียน. มติชนสุดสัปดาห์ (13 มีนาคม 2531):
34-35.
- _____. ปัญหาศิลปะศึกษา. ใน ศิลปทรรศน์. หน้า 199-215. กรุงเทพมหานคร:
แสงศิลป์การพิมพ์, 2532.
- _____. วิวัฒนาการแนวคิดศิลปะศึกษา. ใน ทัศนศิลปะศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร:
แสงศิลป์การพิมพ์, 2532.
- วิโรจน์ ชาทอง. เทคนิคและวิธีสอนศิลปะศึกษาในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2517.
- ศักดิ์ ประสงค์ประธานพร. ปรัชญาการศึกษาในญี่ปุ่น. กรุงเทพมหานคร:
ไอ.เอส.พรินต์ติ้ง, 2530.
- สมชาย พรหมสุวรรณ. การศึกษาพัฒนาการด้านศิลปะของเด็กอายุระหว่าง 5-12 ปี.
รายงานการวิจัยวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 2528. ในประมวลผลงาน
วิจัยของบุคลากร กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2535.
- _____. พัฒนาการทางด้านศิลปะของเด็กวัย 5-12 ขวบ. วิจัยสนเทศ 10
(เมษายน 2533): 14-21.
- สมพร รอดบุญ. การแสดงออกในงานศิลปะของเด็ก. ใน ปิยะชาติ แสงอรุณ
(บรรณาธิการ). นิทรรศการประกวดศิลปะเด็กทั่วประเทศ. หน้า 30-31.
กรุงเทพมหานคร: สารมวลชน, 2525.

- สมสมร เทพนาโสมนัส. การศึกษาขั้นพัฒนาการทางการวาดภาพของนักเรียนในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- สมาคมผู้ปกครองแห่งประเทศไทย. วารสารกรุงเทพ (มกราคม 1996).
- สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- สุชาวดี สุภโกษะ. ศิลปะเด็ก : โลกทัศน์และจินตนาการ. มิตรครู (15 กรกฎาคม
2527): 41-42.
- สุลักษณ์ ธนเกษพิศาล. การวิเคราะห์การวาดภาพระบายสีของเด็กภาพร่ำ อายุ 7 ถึง
9 ปี ในสถานสงเคราะห์ สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- _____. การวาดภาพของเด็ก. สารพัฒนาหลักสูตร 11 (เมษายน-พฤษภาคม 2535):
86-94.
- สุมน อมรวิวัฒน์. การจัดการศึกษานานาชาติ : สะพานเหนือกระแสพิพาท. วารสาร
ครุศาสตร์ (เมษายน-มิถุนายน 2535): 2-13.
- สุรพงษ์ อภันวงษ์. เด็กกับภาพเขียน. ใน การแสดงศิลปะเด็กแห่งประเทศไทย
ครั้งที่ 3. หน้า 80-81. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2525.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. ครูผู้ป้อนนัทสนะของครูอเมริกา. สารพัฒนาหลักสูตร (เมษายน
2532): 3-5.
- สุลักษณ์ ศรีบุรี. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน "วิชาศิลปะกับชีวิตเพื่อส่งเสริมให้เกิด
การชื่นชมและความรักที่จะเรียน". สารพัฒนาหลักสูตร (ตุลาคม-พฤศจิกายน
2534): 38-46.
- เสมา นาคะเวช. ผู้ปกครองคนอย่างไร. มิตรครู 25 (15 กันยายน 2526): 44-47.
- หวน พันธุ์พันธ์. การสอนศิลปศึกษาในชั้นประถม. เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่
33. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2508.
- อัชชา แสงอัสนี้อย. การศึกษาขั้นพัฒนาการทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่
ได้รับการสอนศิลปะตามแนวเก่าและแนวใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.

- อะโซอิ อีคูโอะ. (Asoi Ekuo) อาจารย์ประจำวิชาวาดเขียนและงานฝีมือ โรงเรียน
สมาคมไทย-ญี่ปุ่น. สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2537.
- อาโซ มาโกโตะ. การศึกษากับการพัฒนาประเทศญี่ปุ่น. แปลโดย ประเสริฐ สันติพิทักษ์วงศ์
และคนอื่น ๆ. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2529.
- อารี รังสินันท์. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง, 2532.
- อารี สุทธิพันธ์. การวาดเขียน. วารสารวารานุกรมศึกษาศาสตร์ (ตุลาคม-ธันวาคม
2528): 108-110.
- อานาจ เย็นสบาย. การพิงพิงทฤษฎีศิลปะศึกษา : วัฏจักรใหม่มาและเก่าไป. ใน
ศิลปวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นอ้อ, 2532.
- อิชิอิ โยเนะโอะ, โยชิกาว่า ทชิฮารุ. ความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น 600 ปี. แปลโดย
พลับพลึง คงชนะ และคนอื่น ๆ. มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์, 2530.
- อุทัยวรรณ บัวผัน. การเปรียบเทียบความสามารถทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1 ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อย
ปละละเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- เอชว่า เอฟ, วอเกล. ญี่ปุ่น : ผู้เป็นหนึ่ง. แปลโดย บัณฑิต สุการวิทย์.
กรุงเทพมหานคร: นิวส์อินโนเวชั่น, 2528.

ภาษาอังกฤษ

- Al-Allaq, T. Cultural and Environmental Influences Reflected
in Children's Drawings from Urban and Rural Elementary
Schools in and around Baghdad, Iraq. Dissertation Abstracts
International 50(1989): 856 A.
- Anastasi, A. Differential Psychology. New York: The Macmillan
Company, 1958.
- Anderson, T. Talking about Art with Children : From Theory to
Practice. Art Education (January 1986): 5-8.

- Barrett, M.D. and Light, P.H. Symbolism and Intellectual Realism in Children's Drawing. British Journal of Education Psychology 46(1976): 198-202.
- Beittel, K.R. Lowenfeld and Art for a new age. Art Education (November 1982): 18-21.
- Bleiker, C. and Marra, K. Development of Spatial Understanding in Japanese and American Children's Drawings. The Annual Meeting of the American Educational Research Association, (1993).
- Burton, J. Line, Space and the Organization of Meaning in Human Figure Drawing made by Children Eight to Fifteen Years. Dissertation Abstracts International (1981): 2561 B.
- Chan, L. and Louie, L. Development Trend of Chinese Preschool Children in Drawing and Writing. Journal of Research in Childhood Education (Spring-Summer 1993): 93-99.
- Channarong Pornrunroj. A Comparison of Creativity Test Scores Between Thai Children in a Thai Culture and Thai-American Children who were Born and Reared in an American Culture. Dissertation Abstracts Internaional 53(1992): 1371 A.
- Chapman, H.L. Approaches to Art in Education. The United States of America, 1978.
- Clare, S.M. The Drawings of Preschool Children : A Longitudinal Case Study and Four Experiments. Studies in Art Education (Summer 1988): 212-221.
- Colbert, B.C. and Taunton, M. Problems of Representation : Preschool and Third Grade Children's Observational Drawings of a Three Dimensional Model. Studies in Art Education (Winner 1988): 103-114.

- De Francesco, L.I. Art education : its means and ends. The United States of America, 1958.
- Deighton, L.C. The Encyclopedia of Education. New York: The Macmillan Company and The Free Press, 1971.
- Dimonstein, G. Exploring the arts with children. The United States of America, 1974.
- Dobbs, S.M. Japan Trail'83 : American Art Education Odyssey to the Orient. Art Education (November 1983): 4-11.
- Ebel, R.L. Encyclopedia of Educational Research. 4th ed. New York: The Macmillan Company, 1969.
- Edward, D.W. Lowenfeld as Mentor. Art Education (November 1982): 38-40.
- Farooqi, A. Kanagawa Prefectural Government, The 6th Kanagawa Biennial World Children's Art Exhibition, Kyodo Printing Co., Ltd., 1991.
- Flannery, A.K., and Malcolm, W.W. Sex Differences and Gender-Role Differences in Children's Drawings. Studies in Art Education (1995): 114-122.
- Foster, S.M. Art Education in Japan : A Textbook-based Curriculum. School Arts (May 1990): 12-15.
- Harris, C.W. Encyclopedia of Educational Research. 3rd ed. New York: The Macmillan Company, 1960.
- Hausman, J.J. Viktor Lowenfeld-Remembrances of a Friend and Colleague. Art Education (November 1982): 15-17.
- Heard, D. Children's Drawing Styles. Studies in Art Education 29(Summer 1988): 222-231.
- Henkes, R. The Child's Art Expression. Early Child Development and Care 47(June 1989): 165-176.

- Herlock, E. Child Development. New York: MacGraw-Hall Book Company Inc., 1956.
- Honma, M. Kanagawa Prefectural Government, the 6th Kanagawa Biennial World Children's Art Exhibition, Kyodo Printing Co., Ltd., 1991.
- Horovitz, B., and others. Understanding Children's Art for Better Teaching. Columbus, Ohio: Charles E. Merrill Book, 1976.
- Jones, J.E., and Davenport, M. Self-Regulation in Japanese and American Art Education. Art Education 49(January 1996): 60-65.
- Kato, S. Cultural Differences as seen in Elaboration Strategies in the Creative Design Process Used by Japanese and American College Students. Dissertation Abstracts International 53(1992): 694 A.
- Kawakita, M. Kanagawa Prefectural Government, The 6th Kanagawa Biennial World Children's Art Exhibition, Kyodo Printing Co., Ltd., 1991.
- _____. Kanagawa Prefectural Government, The 7th Kanagawa Biennial World Children's Art Exhibition, Kyodo Printing Co., Ltd., 1993.
- Kellogg, R. Analyzing Children's Art. The United States of America, 1969.
- Kokuryo, T. Kanagawa Prefectural Government, The 7th Kanagawa Biennial World Children's Art Exhibition, Kyodo Printing Co., Ltd., 1993.

- Lowenfeld, V., and Lambert, B.W. Creative and Mental Growth.
New York: The Macmillan Publishing Company, 1957.
- _____. Creative and Mental Growth. New York: The Macmillan
Publishing Company, 1982.
- _____. Creative and Mental Growth. New York: The Macmillan
Publishing Company, 1987.
- Madenfort, D. Viktor Lowenfeld and Aesthetic Education.
Art Education (November 1973): 2-7.
- _____. Lowenfeld, My Self and the Tragic Dream. Art Education
(November 1982): 18-21.
- Marschalek, D.G. The Effect of Context upon Elementary Children's
Attention to Contour and Interior Pattern of Shapes in
Color Drawings. Studies in Art Education 28(1986): 30-36.
- Mattill, E.L. Yes, I Remember Viktor. Art Education
(November 1982): 8-11.
- McFee, J., and Degge, R.M. Art, Culture and Environment A Catalyst
for Teaching. The United States of America, 1977.
- _____. Yes, I Remember Viktor. Art Education (November 1982):
13-14.
- Mendelowitz, D.M. Children are Artists. United States of America:
Stanford University, 1963.
- Ministry of Education, Science, and Culture, Course of Study for
Elementary Schools in Japan. Notification No.155 of Ministry
of Education, Science, and Culture, Tokyo (Japan), 1983.
- Munro, T. Art Education, Its Philosophy and Psychology.
United States of America : The Liberal Arts Press, 1956.

- Pariser, D.A. Two Methods of Teaching Drawing Skills. Studies in Art Education (1979): 30-41.
- Richards, G.A. Perceptual Training in Drawing among Students from Two Countries. Studies in Art Education 29(Spring 1988): 302-308.
- Rudolph, N. Drawing : A Universal Language. Art Experiences for Young Children. New York: The Macmillan Company, 1973.
- Saunders, R.J. The Lowenfeld Motivation. Art Education (November 1992): 28-31.
- Schirmacher, R. Art and Creative Development for Young Children. Delmar Publishers Inc. : The United States of America, 1993.
- Smith, P.J. Lowenfeld in a Germanic Perspective. Art Education (November 1982): 25-27.
- Smith, P. Lowenfeld in a Viennese Perspective : Formative Influences for the American Art Educator. Studies in Art Education (Winner 1989): 104-114.
- Stokrocki, M. The Lowenfeld Lectures Edited by John A. Michael. Review. Art Education (November 1982): 42-43.
- Szabad, S.L. A Longitudinal Study of Melissa's Spontaneous Drawings. Dissertation Abstracts (1992): 240.
- Trogler, G. Children's Drawing of Houses on the Side of a Hill. Dissertation Abstracts Internation, (1981).
- Wilson, B. and Wilson, M. The Use and Uselessness of Developmental Stages. Art Education (September 1981): 4-5.

- Wiroon Tangcharuen. A Cross-Cultural Study : Relationship
between Perception and Drawing Ability among Children from
the United States and Thailand. Dissertation Abstracts
International, (1987): 1383 A.
- Youngblood, M.S. Lowenfeld Revisited : An Introduction.
Art Education (November 1982): 7.
- _____. Lowenfeld's Unremitting Legacy. Art Education
(November 1982): 32-36.
- UNESCO. Art Education : An International Survey. Paris: Imprimerie
Union, 1972.

ภาษาไทย

- 泰日協会学校 . 学校要覧 1992 . バンコク : 泰日協会学校 . 1992 平成 4 年 .
- 倉田三郎 ほか 26名 . 美術 2 . 大阪 : 西口印刷株式会社 . 平成 4 年 .
- 美術教育研究室 . 新しい造形と美術 . 名古屋 : 西口印刷株式会社 . 平成 4 年 .
- 赤尾一夫 . 中学美術 ハイトップ . 東京 : 加藤製版印刷会社 . 1993 平成 5 年 .
- 赤尾一夫 . 美術 1 . 東京 : 西口印刷株式会社 . 平成 5 年 .
- 赤尾一夫 . 美術 2.3 下 ひびきあう心 . 大阪 : 西口印刷株式会社 . 平成 5 年 .
- 日本児童美術 研究会 . ずがこうさく 1 . 大阪 : 西口印刷株式会社 . 平成 4 年 .
- 日本児童美術 研究会 . ずがこうさく 2 . 大阪 : 西口印刷株式会社 . 平成 4 年 .
- 日本児童美術 研究会 . ずがこうさく 3 . 大阪 : 西口印刷株式会社 . 平成 4 年 .
- 日本児童美術 研究会 . ずがこうさく 4 . 大阪 : 西口印刷株式会社 . 平成 4 年 .
- 日本児童美術 研究会 . ずがこうさく 5 . 大阪 : 西口印刷株式会社 . 平成 4 年 .
- 日本児童美術 研究会 . ずがこうさく 6 . 大阪 : 西口印刷株式会社 . 平成 4 年 .
- 日本児童美術 研究会 . 図画工作 3 . 大阪 : 西口印刷株式会社 . 平成 4 年 .
- 日本児童美術 研究会 . 図画工作 4 . 大阪 : 西口印刷株式会社 . 平成 4 年 .

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างจดหมายขอความร่วมมือในการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

BU 0309/

The Graduate School
Chulalongkorn University
Phyathai Road
Bangkok 10330

February 2 , 1995

To the Principal,

Miss Ponpimon Siriwat, a graduate student of the Graduate School, Department of Art Education, is doing her thesis under the topic of "A Study of Artistic Expression of Japanese Children in Thailand based on the Theory of Viktor Lowenfeld" and Assistant Professor Dr.Sulak Sriburi is her thesis advisor.

The most important part of conducting research is to gather data from Thai-Japanese Association School by observing art class and collecting painting of grade 4-6 students.

We would highly appreciate if Miss Ponpimon Siriwat would be allowed to collect data from your school according to the above mentioned.

Sincerely yours,

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(Associate Professor Santi Thoongsuan)

Dean of Graduate School

ภาคผนวก ข

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิริลักษณ์ ศรีกมล
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พีระพงษ์ กุลพิศาล
สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
4. อาจารย์ ดร.ผดุง พรหมมูล
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
5. อาจารย์ วิรัตน์ คุ่มคา
โรงเรียนวัดสี่สุก เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการวิเคราะห์ภาพระบายสีของเด็กกลุ่ม

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศิริลักษณ์ ศรีกมล
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์ สมใจ จงรักวิทย์
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์ วิรัตน์ คุ่มคา
โรงเรียนวัดสี่สุก เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ภาพพระบายสีของเด็กที่อายุ 9 ถึง 12 ปี ตามทฤษฎีของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ มีโครงสร้างแบ่งออกเป็น 2 รายการ คือ

รายการที่ 1 คาอธิบายขั้นพัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพพระบายสีของเด็ก อายุ 9 ถึง 12 ปี ตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ชั้นที่ 4 ชั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริง

รายการที่ 2 แบบประเมินค่าภาพวาดพระบายสีของเด็กอายุ 9 ถึง 12 ปี ตามทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็ก ชั้นที่ 4 ชั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริงของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำอธิบายลักษณะการแสดงออกทางศิลปะตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพระบายสี ของเด็กอายุ 9 - 12 ปี ตามทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld)

จากการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพระบายสีของ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957; 1982; 1987) พบว่าเด็กในช่วงอายุระหว่าง 9 - 12 ปีนั้น อยู่ในขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นที่สี่ คือ ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริง (The Dawning Realism) ซึ่งเป็นระยะที่เด็กเริ่มมีนันทนาการกับเพื่อนมากขึ้น ชอบอยู่เป็นกลุ่ม เป็นพรรค เป็นพวก แต่เนื่องจากเด็กมีความรู้สึกแบ่งแยกเพศ จึงสนใจและมักเข้ากลุ่มในเฉพาะหมู่เพศเดียวกัน และการเริ่มมีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างเพศนี้เอง ทำให้เด็กหญิงเริ่มสนใจและเอาใจใส่ในการแต่งกาย และมักชอบงานรื่นเริงต่างๆ ส่วนเด็กชายมักชอบการชุมนุมกัน เด็กส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมในโรงเรียน เด็กต้องการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดของตนและอยากแสดงอะไรที่เป็นของตนเอง มีการรับรู้และการถ่ายทอด รวมถึงการเริ่มมีความคิดฝันมากขึ้น การแสดงออกทางศิลปะของเด็กในขั้นพัฒนาการนี้ จึงเริ่มเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบสัญลักษณ์มาเป็นการพยายามใช้เส้นเลียนแบบวัตถุ รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่ตนมองเห็นได้ เพื่อช่วยให้การแสดงออกสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งอื่นๆ มากขึ้น เด็กในวัยนี้คิดว่าตนเองมีความสำคัญมาก และมีเด็กเป็นจำนวนไม่น้อยที่ขาดความร่วมมือกับผู้ใหญ่ การวาดภาพของเด็กจึงมีเส้นที่แข็งกระด้าง และไม่สามารถจัดระยะของวัตถุในภาพวาดให้สัมพันธ์กันได้ดีดังจะเห็นได้จากการทดลองของ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld) กับเด็กวัยนี้ จำนวน 400 คน โดยวาดภาพคนเก็บลูกแอปเปิ้ล ปรากฏว่าเด็กร้อยละ 43.4 ไม่สามารถวาดมือให้จับที่ลูกแอปเปิ้ลได้ คงมีเพียงมือที่ยื่นออกไปเฉยๆ ไม่แตะต้องลูกแอปเปิ้ลเลย แสดงว่าเด็กไม่สามารถจัดระยะของมือและลูกแอปเปิ้ลให้สัมพันธ์กันตามความต้องการของตนเองได้

ลักษณะภาพวาดของเด็กในขั้นพัฒนาการนี้ โดยทั่วไปจะสังเกตได้จากส่วนประกอบในภาพดังนี้

ก. การวาดภาพคน

เด็กในวัยนี้จะวาดภาพได้ถูกต้องมากขึ้น โดยมีการเน้นในเรื่องของความแตกต่างระหว่างเพศด้วยการเน้นเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และรายละเอียดอื่นๆ อีก เช่น ผู้หญิงนุ่งกระโปรง ผู้ชายนุ่งกางเกง รวมถึงมีการย้าในรายละเอียดอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ทรงผม กระจุกมุก ถุงเท้า ไบว์ผูกผม เนกไท เป็นต้น การวาดภาพโดยใช้เส้นเรขาคณิตดังที่เคยใช้ในช่วงพัฒนาการขั้นที่ 3 นั้น จึงไม่เพียงพอต่อการจำแนกให้เห็นว่าเป็นเพศหญิง หรือเพศชาย และยังไม่เพียงพอต่อการแสดงออกด้วย ดังนั้น เด็กจึงใช้เส้นอื่นๆ เข้าช่วยเพิ่มเติมรายละเอียดของภาพแทนเส้นเรขาคณิต เช่น เส้นหยัก เส้นคด ฯลฯ เพื่อแสดงความหมายในส่วนที่วาดนั้นให้ชัดเจนและมีลักษณะคล้ายความเป็นจริงมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเด็กยังไม่มีแนวคิดรวบยอดในสิ่งที่เห็นอย่างถูกต้อง เช่น เด็กจะยังไม่วาดรูปเสื้อผ้าที่มีรอยพับ หรือรอยย่น เมื่อร่างกายเคลื่อนไหว ภาพ

ที่ปรากฏจึงไม่ใช่สิ่งที่เด็กถ่ายทอดออกมาจากภาพที่ตาสังเกตเห็น แต่จะเป็นลักษณะเค้าโครงของสิ่งที่เขามองเห็นมากกว่า เราจะพบว่าเด็กได้รับความรู้สึกในเรื่องของรายละเอียด แต่จะไม่มีความรู้สึกในเรื่องของอวกาศปริยา การแสดงรูปร่างลักษณะคนในภาพวาดของเด็กวัยนี้ จึงมีลักษณะที่แข็งกระด้าง หรือมีท่าทางแข็งกว่าความเป็นจริงมาก แต่ทุกส่วนของภาพเมื่อแยกออกจะยังคงความหมายอยู่ตามเดิม ซึ่งเป็นลักษณะเส้นที่วาดตามความเป็นจริง

ข. การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง

เด็กในขั้นพัฒนาการนี้ จะเริ่มเปลี่ยนจากการวาดภาพบนเส้นฐาน (Base Line) มาแสดงบนพื้นราบ (Plane) ซึ่งเป็นภาพที่มองจากด้านบนลงมาสู่พื้นมากขึ้นและเส้นขอบฟ้าจะหายไป แต่ขณะเดียวกันเด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ เพียงแต่รู้ว่า ต้นไม้ขึ้นจากพื้นดิน ท้องฟ้าปกคลุมลงมาถึงพื้นดิน ไม่ได้อยู่สูงไปกว่าทุกสิ่งเหมือนดังเช่นที่เคยวาดไว้ขีดขอบกระดาษด้านบน ในช่วงแรกเด็กอาจจะวาดท้องฟ้าปกคลุมลงมาถึงเส้นฐาน และจะค่อยๆ เปลี่ยนแปลงจนท้องฟ้าปกคลุมมาถึงเพียงเส้นระดับสายตาเท่านั้น เด็กจะวาดภาพที่แสดงความตื้นลึกหนาบางด้วยการจัดภาพที่วางซ้ำซ้อนกัน ในส่วนของต้นไม้และสิ่งต่างๆ อาจอยู่เหลื่อมบังท้องฟ้าบางส่วนได้ เช่นเดียวกับการวาดรูปทรงอื่นๆ ซึ่งจะวางซ้อนกัน ตามที่มองเห็นโดยไม่ได้เปิดเผยบริเวณที่ถูกบังไว้และเพื่อแสดงให้เห็นว่าวัตถุต่างๆ นั้นมีความสัมพันธ์กันด้วย อย่างไรก็ตามเด็กไม่สามารถจัดระยะระหว่างวัตถุให้มีความสัมพันธ์กันได้ แต่จะสามารถแสดงขนาดของสิ่งที่วาดได้เหมาะสมกับพื้นที่ที่กำหนดให้เท่านั้น

ค. การใช้สี

ในขั้นพัฒนาการนี้ เด็กจะมีพัฒนาการในการควบคุมการใช้วัสดุอุปกรณ์และมีการค้นพบในเรื่องความแตกต่างของสี รวมทั้งสามารถแสดงความแตกต่างของสีที่ใกล้เคียงกันได้ เช่น สีฟ้าของท้องฟ้า และสีฟ้าของน้ำทะเล เด็กเริ่มเห็นว่าสีเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงออกมากขึ้น ดังนั้นเด็กจึงเริ่มเปลี่ยนจากการใช้สีตามความเป็นจริงของวัตถุ มาเป็นการใช้สีตามความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และประสบการณ์ของตนที่มีต่อสภาพแวดล้อม หรือตามสภาพของวัตถุในขณะนั้น บางครั้งเด็กจะมีการผสมสี และระบายสีตามน้ำหนักอ่อนแก่ของสี

ง. การออกแบบ

เด็กในวัยนี้เริ่มรู้จักการออกแบบหรือตกแต่งการวาดภาพจึงเริ่มมีการแสดงลักษณะของการประดิษฐ์และตกแต่งส่วนประกอบในภาพเพิ่มขึ้น รวมถึงมีการใช้เส้นและรูปทรงแบบต่างๆ เพื่อแสดงรายละเอียดของภาพมากยิ่งขึ้นด้วย เด็กมักสนใจในเรื่องของเครื่องแต่งกาย และแสดงความแตกต่างระหว่างเพศ ในรูปแบบของเสื้อผ้าซึ่งนำไปสู่การตกแต่งและออกแบบเครื่องแต่งกาย นอกจากนี้แล้วเด็กยังสามารถรู้จักหน้าที่

ของวัตถุหรือวัสดุต่าง ๆ ตามหน้าที่ของสิ่ง ๆ นั้น เช่น เครื่องประดับ ลวดลายของผ้าผ้าน เป็นต้น ใน
ระยะนี้ถ้าเด็กมีประสบการณ์มาก และได้สังเกตรูปแบบต่าง ๆ ในธรรมชาติ รวมทั้งรู้จักหน้าที่ของวัตถุต่าง ๆ
เด็กจะมีพัฒนาการทางการออกแบบได้ดี รวมถึงมีการออกแบบที่เป็นตัวของตัวเอง และมีการแสดงออก
อย่างอิสระ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แบบประเมินการแสดงออกทางศิลปะตามขั้นพัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพระบายสี
ของเด็กอายุ 9 - 12 ปี ตามเกณฑ์ของวิคเตอร์ โลเวนเฟลด์**

แบบประเมินค่า

คำชี้แจง โปรดอ่านคำอธิบายลักษณะพัฒนาการทางศิลปะในด้านการวาดภาพระบายสีของเด็กอายุ 9 - 12 ปี ตามทฤษฎีของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ ที่ได้เสนอมานี้ เพื่อใช้ประกอบแบบประเมินในการวิเคราะห์ภาพวาดระบายสีของเด็ก โดยพิจารณาตามเกณฑ์คือ หากภาพวาดของเด็กมีลักษณะต่างๆปรากฏตามที่ระบุไว้ก็จะได้ 1 คะแนน หากภาพวาดของเด็กไม่มีลักษณะต่างๆ ที่ปรากฏตามที่ระบุไว้ก็จะได้ 0 คะแนน นอกจากนี้ถ้าภาพวาดของเด็ก ปรากฏลักษณะอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากเกณฑ์ที่ระบุไว้ ของความกรุณาจะบรรยายละเอียดอื่นๆ ที่ปรากฏมาด้วย

ลำดับที่	ลักษณะการแสดงออกทางศิลปะ ตามหลักเกณฑ์ ขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็กของวิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ ขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริง	ลักษณะภาพวาดของนักเรียน			หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	คะแนน	
	<p>การวาดภาพคน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ และรายละเอียดอื่นๆ เช่น ทรงผม เนกไท ฯลฯ 2. แสดงลักษณะเค้าโครงรอบนอก มากกว่ารายละเอียด เช่น เค้าโครงของเสื้อผ้าที่ขาดรอยยับย่น 3. ใช้เส้นต่างๆ เพิ่มเติม เพื่อแสดงรายละเอียดของภาพคน และแสดงส่วนต่างๆ ของร่างกายให้มีลักษณะคล้ายความเป็นจริงมากขึ้น เช่น แขน ขา หรืออวัยวะอื่นๆ 4. แสดงอากัปกิริยาท่าทาง การเคลื่อนไหวของร่างกาย แข็งกระด้างผิดธรรมชาติ 5. ทุกส่วนของภาพเมื่อแยกออกจากกันจะยังคงมีความสมบูรณ์อยู่คงเดิม <p>ลักษณะอื่นๆ ที่ปรากฏ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 				

ลำดับที่	ลักษณะการแสดงออกทางศิลปะ ตามหลักเกณฑ์ ขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็กของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริง	ลักษณะภาพวาดของนักเรียน			หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	คะแนน	
	<p>การจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดวางภาพของเด็กจะมีลักษณะคล้ายภาพที่มองจากที่สูงสู่พื้นราบ 2. เด็กยังไม่รู้จักเส้นระดับ การจัดวางระดับในภาพยังไม่ถูกต้อง เช่น ท้องฟ้าปกคลุมมาถึงพื้นดิน แทนที่จะอยู่ระดับสายตา 3. แสดงมิติในภาพโดยการจัดวางภาพให้เหลื่อมซ้อนกัน โดยไม่เปิดเผยบริเวณที่บังอยู่ (ภาพส่วนที่ถูกบังนั้นเด็กจะไม่เขียนเป็นภาพ X-RAY) 4. ขนาดสิ่งของต่างๆ ที่วาดเหมาะสมกับพื้นที่ว่าง 5. การกำหนดระยะยังไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง เช่น การกำหนดระยะห่างของมือที่เอื้อมเก็บลูกแอปเปิ้ล <p>ลักษณะอื่นๆ ที่ปรากฏ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 				

ลำดับที่	ลักษณะการแสดงออกทางศิลปะ ตามหลักเกณฑ์ ขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็กของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริง	ลักษณะภาพวาดของนักเรียน			หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	คะแนน	
	<p>การใช้สี</p> <p>1. ใช้สีตามความคิดและประสบการณ์</p> <p>2. มีการระบายสีตกแต่งบนเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย หรือรายละเอียดอื่น ๆ ในภาพ</p> <p>3. มีการผสมสีและระบายสีเพื่อแสดงมิติ หรือตามสภาพของ วัตถุ เช่น มีการลงสีแสงเงา การลงสีไล่น้ำหนัก</p> <p>ลักษณะอื่น ๆ ที่ปรากฏ</p> <p>1.</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>2.</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>				

ลำดับที่	ลักษณะการแสดงออกทางศิลปะ ตามหลักเกณฑ์ ขั้นพัฒนาการทางศิลปะเด็กของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ขั้นที่ 4 ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริง	ลักษณะภาพวาดของนักเรียน			หมายเหตุ
		มี	ไม่มี	คะแนน	
	<p>การออกแบบ</p> <p>1. แสดงความแตกต่างเรื่องแบบของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายหรือเครื่องประดับ</p> <p>2. แสดงลักษณะของการประดิษฐ์ตกแต่งรายละเอียดส่วนประกอบในภาพ</p> <p>3. รู้จักรูปแบบซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสิ่งต่างๆ หรือเครื่องประดับต่างๆ เช่น กำไลทรงกลม</p> <p>ลักษณะอื่นๆ ที่ปรากฏ</p> <p>1.</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>2.</p> <p>.....</p> <p>.....</p>				

ภาคผนวก ง

จำนวนและคำร้อยละของคะแนนการวาดภาพระบายสีของเด็กชั้นอนุ

จากการวิเคราะห์การวาดภาพระบายสีของเด็กชั้นอนุเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดย
นักวิชาการทางศิลปศึกษาและครูศิลปศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ เป็นค่าทางสถิติได้
ดังนี้ คือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 32 จำนวนและค่าร้อยละของเด็กผู้ผ่านการวาดภาพระบายสี

ข้อที่	จำนวนเด็กผู้ผ่านการทำถูก	ร้อยละ
1	48	92.31
2	35	67.31
3	45	86.54
4	11	21.15
5	39	75.00
6	32	61.54
7	41	78.85
8	47	90.38
9	49	94.23
10	19	36.54
11	52	100
12	50	96.15
13	51	98.08
14	46	88.46
15	44	84.62
16	52	100

ตารางที่ 33 จำนวนและค่าร้อยละของเด็กที่ผ่านการวัดภาพพระบาศสี่เมื่อแยกตามเพศ

ข้อที่	เพศชาย N = 28		เพศหญิง N = 24	
	จำนวนเด็กที่ทำถูก	ร้อยละ	จำนวนเด็กที่ทำถูก	ร้อยละ
1	24	85.71	24	100
2	21	75.00	14	58.33
3	24	85.71	21	87.50
4	7	25.00	4	16.67
5	21	75.00	18	75.00
6	16	57.14	16	66.67
7	20	71.43	21	87.50
8	24	85.71	23	95.83
9	25	89.29	24	100
10	11	39.29	8	33.33
11	28	100	24	100
12	27	96.43	23	95.83
13	27	96.43	24	100
14	23	82.14	23	95.83
15	24	85.71	20	83.33
16	28	100	24	100

ภาคผนวก จ

จำนวนและค่าร้อยละของเด็กญี่ปุ่นในการวาดภาพระบายสีในลักษณะอื่น ๆ ที่พบเพิ่มเติม

จากการวิเคราะห์ภาพระบายสีของเด็กญี่ปุ่น โดยนักวิชาการทางศิลปศึกษาและครูศิลปศึกษานั้น พบว่ามีลักษณะอื่น ๆ เพิ่มเติม โดยผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ที่เป็นค่าทางสถิติได้ดังนี้ คือ

ตารางที่ 34 จำนวนและค่าร้อยละของเด็กญี่ปุ่นในการวาดภาพระบายสี ทางด้านการวาดภาพคนในลักษณะอื่น ๆ ที่พบเพิ่มเติม

	ลักษณะการวาดภาพระบายสีในด้านการวาดภาพคน	จำนวน	ร้อยละ
1	แสดงรายละเอียด ส่วนประกอบของร่างกายได้ชัดเจน เช่น เส้นผม, ฟัน, เล็บ, ขนตา, ข้อพับต่าง ๆ ฯลฯ	21	40.38
2	มีการแสดงอารมณ์บนใบหน้าชัดเจน	14	26.92
3	ภาพคนมีขนาดใหญ่ชัดเจนเต็มหน้ากระดาษ คล้ายกับการจำลองเหตุการณ์ หรือการ Closed-up ภาพ	13	25.00
4	ภาพคนมีลักษณะคล้ายการ์ตูนจากหนังสือหรือภาพยนตร์ โทรทัศน์	11	21.15
5	แสดงภาพคนหันหลัง ซึ่งไม่ค่อยพบในเด็กทั่วไป	9	17.31

ตารางที่ 35 จำนวนและค่าร้อยละของเด็กที่ปฏิบัติตามการวาดภาพระบายสีทางการจัดวาง
ภาพบนพื้นที่ว่างในลักษณะอื่น ๆ ที่พบเพิ่มเติม

ลักษณะการวาดภาพระบายสีในด้านการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่าง	จำนวน	ร้อยละ
1 การจัดภาพมีลักษณะของการออกแบบและการจัดวาง ดังนี้		
ก. แสดงการจัดภาพที่มีลักษณะสมดุลง่ายสองข้างเท่ากัน	16	30.77
ข. แสดงการจัดภาพที่มีจุดเด่นอยู่ทางมุมล่างขวา	6	11.54
ค. แสดงการจัดภาพที่มีจุดเด่นอยู่ทางมุมล่างซ้าย	4	7.69
2 มีการแสดงมิติแบบเห็นมิติด้านข้าง	11	21.15
3 ภาพที่ได้กวาดมีลักษณะใหญ่เกินความเป็นจริง	7	13.46
4 มีทักษะในการสังเกตและถ่ายทอดในการแสดงระยะได้ดีมาก	5	9.61
5 มีการจัดวางภาพต้นไม้ล้มขวาง ซึ่งไม่ค่อยพบในเด็กทั่วไป	2	3.85
6 มีการใช้เส้นฐาน (base line)	2	1.92

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 36 จำนวนและค่าร้อยละของเด็กผู้ปกครองในการวาดภาพระบายสีทางด้านการใช้สี
ลักษณะอื่น ๆ ที่พบเพิ่มเติม

	ลักษณะการวาดภาพระบายสีในด้านการใช้สี	จำนวน	ร้อยละ
1	แสดงลักษณะรอยแปรงและระบายสีไปในแนวหรือทิศทางเดียวกัน	24	46.15
2	มีความสนุกสนานในเรื่องของการใช้สี เช่น ระบายสีในหลายทิศทาง, แต้มสีเป็นจุด, ใช้สีหลายสีในภาพ	21	40.38
3	มีการระบายสีที่เลือกผสมจากแม่สี เช่น สีน้ำเงินเขียว, เขียวเหลือง, เทาฟ้า ฯลฯ	21	40.38
4	ใช้จินตนาการในการใช้สี โดยไม่ยึดติดกับความเป็นจริง	19	36.54
5	ใช้สีน้อยแต่สามารถนำเสนอได้ชัดเจน	12	23.08
6	ใช้สีสดใส	11	21.15
7	มีการใช้สีตามความเป็นจริงตามธรรมชาติ เช่น ต้นไม้สีเขียว ท้องฟ้าสีคราม เป็นต้น	6	11.54
8	มีการระบายสีด้วยโทนสีเดียวทั้งภาพ	5	9.62
9	ใช้สีที่ไม่สดใส สีเข้ม หรือมืด เช่น สีดำ เป็นต้น	2	3.85

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 37 จำนวนและค่าร้อยละของเด็กผู้ปกครองในการวาดภาพระบายสีทางด้านการออกแบบ

	ลักษณะการวาดภาพระบายสีในด้านการออกแบบ	จำนวน	ร้อยละ
1	มีการออกแบบตกแต่งภาพโดยใช้ตัวอักษร เป็นสื่อหรือส่วนประกอบ	24	46.15
2	เรื่องราวแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์จากเหตุการณ์ประทับใจ	17	32.67
3	เรื่องราวที่ใช้ในภาพแสดงให้เห็นสิ่งแวดล้อมแบบวกซึ่งเป็นธรรมชาติและชีวิตที่เรียบง่าย	16	30.77
4	ใช้เรื่องราวที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งแวดล้อมหรือการกระทำในมุมลบ ในการย่ำเตือนหรือให้แง่คิดกับคนดู	14	26.92
5	มีการใช้จินตนาการ ความคิดเห็น และความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบเรื่องราวในภาพ	12	23.08
6	มีการออกแบบเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะตัวหรือบุคลิกส่วนตัว	9	17.31
7	ออกแบบโดยใช้สัตว์เป็นจุดเด่นของภาพ	3	5.77
8	มีการนำความคิดจากรูปแบบของการ์ตูน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของเด็กมาผสมผสานกับความรู้เกี่ยวกับอาวุธมลภาวะซึ่งเป็นเรื่องของผู้ใหญ่	2	3.85

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างภาพวาดของเด็กญี่ปุ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ภาพที่ 2 ลักษณะการวาดภาพคนของเด็กญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพศหญิง อายุ 9 ปี มีลักษณะของการเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และรายละเอียดอื่น ๆ เช่น ทรงผม เป็นต้น

ภาพที่ 3 ลักษณะการวาดภาพคนของเด็กญี่ปุ่นในประเทศไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพศหญิง อายุ 10 ปี มีลักษณะของการใช้เส้นต่าง ๆ เพิ่มเติม เพื่อแสดงรายละเอียดของภาพคนและแสดงส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้มีลักษณะคล้ายความเป็นจริงมากขึ้น

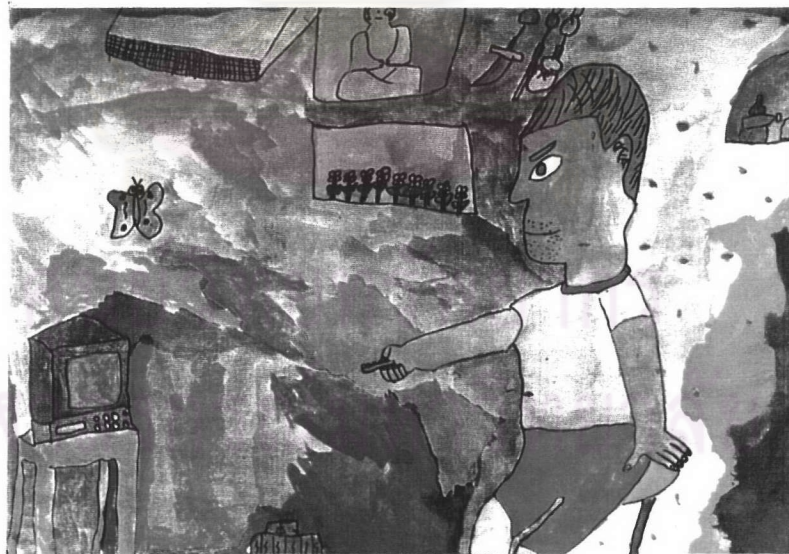
ภาพที่ 4 ลักษณะการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่างของเด็กญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพศหญิง อายุ 9 ปี แสดงลักษณะการจัดวางภาพคล้ายภาพที่มองจากที่สูงสู่พื้นราบ และการจัดวางระดับในภาพยังไม่ถูกต้อง เช่น ท้องฟ้าปกคลุมลงมาถึงพื้นดินแทนที่จะอยู่ระดับสายตา

ภาพที่ 5 ลักษณะการจัดวางภาพบนพื้นที่ว่างของเด็กญี่ปุ่นในประเทศไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพศหญิง อายุ 12 ปี แสดงมิติในภาพโดยการจัดวางภาพให้เหลื่อมทับซ้อนกัน โดยไม่เปิดเผยบริเวณที่บังอยู่ และมีการจัดวางภาพต้นไม้ล้มขวาง ซึ่งไม่ค่อยพบในเด็กทั่วไป

ภาพที่ 6 ลักษณะการใช้สีของเด็กญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพศหญิง อายุ 11 ปี แสดงลักษณะการผสมสีและระบายสีเพื่อแสดงมิติ เช่น การลงสีแสงเงา การลงสีไล่น้ำหนัก

ภาพที่ 7 ลักษณะการใช้สีของเด็กญี่ปุ่นในประเทศไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพศชาย อายุ 9 ปี แสดงลักษณะการใช้สีตามความคิดและประสบการณ์ และมีการใช้จินตนาการในการใช้สีไม่ยึดติดความจริง

ภาพที่ 8 ลักษณะการออกแบบของเด็กญี่ปุ่นในประเทศญี่ปุ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพศชาย อายุ 10 ปี แสดงลักษณะของการรู้จักรูปแบบซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสิ่งต่าง ๆ และเลือกนำมาเป็นสื่อแสดงเรื่องราวสะท้อนสังคมและสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 9 ลักษณะการออกแบบของเด็กญี่ปุ่นในประเทศไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพศชาย อายุ 9 ปี แสดงลักษณะของการประดิษฐ์ตกแต่งรายละเอียดส่วนประกอบในภาพ และมีการใช้จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ในการออกแบบเรื่องราวในภาพ

ประวัติผู้เขียน

นางสาว พรพิมล ศิริวัฒน์ เกิดวันอาทิตย์ที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ.2512 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาวิชาเฉพาะ วิชาเอก ศิลปศึกษา ในปีการศึกษา 2533 จากภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จากภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2538

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย